Incun. 49

BENEVENVTI GRASSI HIEROSOLIMITANI DOCTORIS CELEBERRIMI AC EXPERTISSIMI DE OCVLIS EORVMQVE EGRITVDINIBVS & CVRIS FELICITER INCIPIT.

a Vditores audiant omnes circunstātias qui cupiunt audire nouam scientiam: & habere famam ueritatis: adiscere artem probatissimam oculorum: a me Beneuenuto compositam: secundum dicta antiquorū philosophorum: & meam experientiam: per longum tempus exercitium quod habui eundo per mundū: & per diuersas mundi partes: medicando tam in frigidis quam in calidis regionibus: diuino auxilio adiuuante: & semp agente: de notoriis causis oculorum & conualescentiis eorum: secundum accidentia cuiuslibet humoris cum iuuatiuis expertis medicinis ītegre: & docebo omēs certissimas: & probatissimas: quas reducendo in scriptis et semper in meam reuocando memoriam cōseruaui quousq; habui plenitudinem de omnibus egritudinibus oculorū: & de omnibus humoribus eorum: tam de causis accidentibus & supuenientibus: quam de curis necessariis: & pulueribus: coliriis: emplastris & superue

nientibus unctionibus: & pillulis:& purgationibus ele ctuariis:& cauteriis: & abstinentiis a contrariis & regimine bonorū ciborum:& ponam naturā secundū quanlibet infirmitatem per se. Quibus peractis compillatis & ordinate scriptis in meo libro intitulatus ero ipsum q uere est ars probatissima oculorum & digne sit nominatus:quoniam erit medicine expertus undique & probatus. Hoc autem opus placet mihi componere ob hoc quia uidi illud esse necessarium humane naturae:nam auctores nō ad plenum tractauerunt de arte ista que illuminat totum corpus sicut fecerunt & de aliis infirmitatibus consuetis: & nullum uidi tempore meo inter christianos tractare & exercere secundū artem illam medicamina:que conferant pro illo membro quod illuminat totum corpus. Ars enim erat pretermissa & ibat per manus insipientium:& excercebant eam absque ratione:& sine cognitione ipsius confundebant que homines:eam cum errore maximo operantes.

De diffinitione & cognitione oculi.

o C ulus est membrum concauum plenus aqua: constitutus in fronte capitis ut administret corpus:adiuuante spiritu uisibili cum maiori uolumine & si pretiosum instrumentum sic indignatum a parte nerui:idest extra cuncauitatem; et super medietatem oculi:et est carnosum:sed ex parte palpebrarum est claris

fimus per medium claritatis apparet pupilla per quam spiritus uisibilis ueniendo per neruum concauum habet exitum.i.aquas:et tunicas:que tunice dicit Iohānutius ꝙ sunt .Septem. Et prima uocatur Retina.Secunda.Secundina. Tercia.Sclirotica.Quarta. Aranea. Quinta.Vuea.Sexta.Cornea.Septima coniunctiua. Et dicit ꝙ colores oculorum sunt.iiii.scilicet Niger Subalbidus:Varius:et Glaucus.

De tunicis oculorum.

e G o autem Beneuenutus dico ꝙ tunice oculorum sunt due:& probo per magnum excercitium meum ꝙ habui:& experimentum quod probaui & maxime in anotomia: unde dico ꝙ non sunt nisi due tunice tantum:Et primam uoco saluatricē:quia saluat totum oculum:& retinet humores oculorum.Secundā uoco discoloratam:quia non est color in ea.Vnde dico ꝙ nullus color est in oculis: sed talis color qui apparet non est per se:sed per excercitum:& claritatem humoris cristalini:qa quādo humor cristalinus est prope tunicas oculi uidetur de uno colore: & sic uariat unū ab alio colore:& quādo est ī profūditate de alio colore:& sic uariatur unus ab alio secundum exitum humorum:unde illi qui habent humores in profunditate dico ꝙ apparent oculi eorum nigri & melius uidet: sed post qui pueniūt ad etatē.xxx.annorū deterioratur

Et illi qui habent in medietate dico q͡ bene uident a pueritia usq͡ ad senectutem & apparent oculi eorū mediocriter nigri: sed in multis de istis magis obtalmie & paniculi dominatur quam de aliis. Et illi qui habēt humores iuxta tunicas sunt uarii & pendent ad albedinem: et tales non bene uident in pueritia neq͡ in senectute: & ī istis uariis magne superueniunt lachrime quā in aliis: & semper habent palpebras rubeas: ideo dico q͡ hii tales non bene uident: quia spiritus uisibilis ueniendo per neruos concauos & inueniendo humores iuxta tunicas cito disgregantur & refrigescunt extra.

Dixi uobis de illis in quibus apparent oculi eorū uarii. & pendent in albedine: qua de causa multi eorū non bene uident. A modo dicam de illis qui habent oculos eorum mediocriter: qua de causa magis durat ī eis uisus quam in aliis in aliquo istorum. Idcirco dico uobis q͡ humor christalinus residens in medio: & spiritus ueniendo per neruos concauos facit ibi residētiam propter humorem uitreum concauitatis oculorum qui retinet eum: ideo non possunt disgregari: quia habent humores in medio oculorum. Narraui uobis de illis qui habent humores in medio oculorum: qua de causa durat ī eis magis quam in aliis. Explere uobis uolo de illis qui habent humores in profunditate & apparent oculi eorum nigri & magis uidēt: sed non

durat in multis usque ad senectutem: & ideo melius uident propter profunditatem humoris christalini & spiritus uisibilis inueniendo magnum spatium replet totam concauitatem oculorum antequam transseat ex tra humorem uitreum: & tunicas oculorum. Et si uul tis scire qua de causa usus non durat ĩ multis istorũ usque ad senectutem: quia magnam sumunt fumosita tem & catharatem quam ĩ aliis.

d E terminato de tunicis oculorũ & q in eis p se color aliquatenus nõ existit: modo dicam de ip sorum humoribus: qui sunt Tres: primus: Albigineus dicitur: quia assimilatur albugini oui: secũdus: Christa linus: quia assimillatur christallo: Tercius: Vitreus quia assimilatur uitro. Qualiter autem oculus compo situs est in capite cum humoribus suis: secũdum ano tomiam quam probaui & inueni. Est quedam concaui tas in summitate nerui obtici: & illa concauitas est ple na aqua grossa: adiuuantibus maneriebus: & in humo re & non in figura sed tactu. Vnde prima speties que est in tactu: est similis albugini oui. Secunda autẽ sicut gũma recens. Tercia uero habet tactum sicut lar dum porcium quando est coctum: & omnes sunt in una substantia: & non sunt separate ĩ figura: & habet diuisionem in tactu. s. nomine. Primus humor est na turaliter frigidus: & humidus: quẽ Iohãnitius uocat

3

albugineus. Secūdus christalinus. Tercius uero Vitreus. Primus nāqȝ humor est naturaliter frigidus: & huīdus. Secundus frigidus: & siccus. Tercius uero similiter. Sed tātū unus habet de frigiditate quātū alii humores: qa cōponitur sua frigiditas ad calorē sanguinis: qui est in palpebris: quia magis uicinatur eis quam aliis. Item humor uitreus: & christalinus: a gūmositate cerebri nutriūtur: secundum magistrum Nicolaum: & anothomiam artis probatissime oculorum.

De catharatis oculorum.

m O do notandum est de infirmitatibus oculorum superuenientibus eis: & de causis necessariis. Et primo de catharatis. Dico ergo ꝙ Septē sūt speties catharatarum quatuor uero curabilium: & tres incurabilium. Sed primo oportet explanare illas speties que sunt curabiles: quia per certū cognoscitur incertum. Prima ergo speties curabilis: est illa que est alba sicut calx purissima. Et secunda est alba tantū & assimilatur colori celestrino. & procedit a stomacho: & accidit occasione malorum ciborum: a quibus eleuatur fumositas mala: & illa fumositas ascendit ad cerebrum & etiam in catharata augmentatur. Tercia speties est illa que est alba: & assimilatur colori ceruleo etiā prouenit ex multo dolore capitis: sicut est emigraneus: aliquando propter nimiam frigiditatem & propter nimiā

quatuor speties cathararte

4

angustiam:& planctum lachrimarum:& uigiliam: & similia illis. Quarta uero speties que est in colore citrino:accidit ex multo potu:& multa comestione:propter magnum laborē multotiens generatur ex humore melanconico. De curatione catharatarum.

u I so de curationibus catharatarum curabiliū & de causis accidentibus:egrotationibus eorū dem. Videndum est de curatione ipsarum. Dicimus enim in ueritate & affirmamus q̃ omnes speties catharatarum curari non possunt nisi prius compleantur & bene firmentur:& post quam sunt bene complete hec sunt signa:quia patiens ab illa hora in antea non uidet claritatem solis in uia:nec in lumine lucem:nec in sero nec de nocte:sed quidem medici ignorātes causam credunt ipsas cū purgationibus:& pulueribus:& coliriis curare:& falluntur:qa iste catharate neque cum medicinis:neque cum pulueribus:neque cum colliriis:neque enim ellectuariis: curantur:quia omnes sunt subtus tunicas oculorum.s.de humore albugineo:quia occasione supradictorum accidentium humor christalinus disoluitur & putrescit:& ipsa putrefactio est aqua coagulata que poītur ante lucē infra tunicas & humorē christalinū. Vnde sarraceni:& arrabes:uocant ipsam linzaret.i.aqua putrefacta in oculis. In latino autem prouidi medici salernitani uocant ipsam catharatam: quia

linzaret aqua putrefacta in oculo.

4

illa aquā putrefacta ponitur ante lucem .i. ante tunicā inter tunicas & lumen oculorum: ergo curari non potest cum pulueribus: nec cum aliis medicinis quia ambulare non possunt intrinsecus: nec secundū magisterium nostrum: & artem probatissimam oculorum.

D e cura eorum.

c V ra uero hec est primo purgatur caput cum pillulis hierosolimitanis a nobis cōpositis .s. ex turbit. ℥ .s. aloes epatici. ℥ .v. cum zucharo rosaceo: sequenti uero die post purgationem in hora tertiarum faciatis sedere infirmum supra unum scannum ueludsi equitaret: & tu sedeas cum ipso facie ad faciem: & teneat unum oculum clausum .s. bonum: & īcicipias curare malum. In nomine domini iesu christi & cum una manu subleua palpebram superiorem: & cum alia teneas acum argenteam & ponas ipsam acum in pte lachrimalis minoris: & perfora ipsam tunicam oculi torquendo & retorquendo cum digitis tuis donec tangas cū pūcta acus aquam illam putrefactam: quam sarraceni et arabes: uocant limzaret: & penes nos uocatur catharata & incipias cum puncta acus de subtus & remoueas ipsam a loco in quo manet .i. ante pupillam: & facias descendere inferius: & substineas ipsam per tantum spatium donec dicas .iiii. pater noster: & postea remoueas acum plane desuper: et si accidit ꝙ reuertatur sursum

pillule ℞ turb. ℥ 1. 3 s. aloes epat. 3 v. cū sucharo rosa[ce]o.

reducas ipsam a parte lachrimalis minoris.i.uersus auri culam: & eo q posuisti acum in oculo non debes ipsam extrahere:nisi prius collocetur catharata ad ptem sicut superius dictum est: & postea plane extrahas acum sicut misisti:torquendo & retorquendo cũ digitis tuis: & extracta acu facias retinere oculum pacientis clausum: & facias ipsum in lecto iacere suppinum: & locetur in domo tenebrosa cũ oculis clausis:ita tamen ut non uideat lumen usq ad octo dies nec moueatur: & clara oui supermittatur bis in die: & bis in nocte: usque ad terminum ante dictum. & comedat oua sorbilia cum pane:& si est iuuenis bibat aquam:si autem senex bibat uinum bene limphatum multi autem precipiunt ut comedant carnes pullorũ:nos uero prohibemus quia multum nutriunt: unde forte propter multũ nutrimentum habundaret sanguis in oculis. & sic esset contrarium nature cure. Finito ergo numero .viii. uel .viiii. dierum infirmus faciat sibi signum sancte crucis & surgat a lecto:& abluat se cum aqua frigida:deinde paulatim conseruetur in frigidis:& tali modo curatur omnes catharate curabiles.s.calcinea celestrina cerulea & citrina. Et si aliquis aliter curaret uel curare uellet nisi secundum hunc modum:uidelicet secũdum id quod reperitur in nostro libro:ignorat: et curam et artẽ istam quam uocamus acocce.i.dispositio catharate.&dicitur

5

alglugal:quia proprie operatio ista fit cum acu:et de bet esse argentea:uel aurea. De ferro autem prohibe mus:quia plura possent accidere nocumenta. Primum est quia ipsa est durioris substantie quã illa de argẽ to:& ex sua duritie dissoluit ubicũque tangit:sed nota ꝙ catharata est dure substãtie: unde in separatione que fit ante lucem.i.ante pupillam posset puncta acus fran gi & remaneret ĩ oculo:et ob hunc casũ tota substãtia oculi consumeretur per dolorem oculi quia dolor pos set esse causa apostematis calidi:sequeretur etiam assi duus & continuus fluxus lachrimarum & non ingeni um in curatione ipsius. Item maxime quia magis est ponderosa: & sentit ex ipsa patiẽs maiorem dolorem propter grauedinem & duriciem suã: quam si esset de argẽto uel auro:& dicimus ꝙ iste ambe sunt meliores propter puritatem & moliciem earum: & nota ꝙ illa de auro magis clarificat propter dñiũ sui quod habet in frigiditate & humiditate:quia gaudet magis & cla rificat in suo simili.

Audiuistis supradictas causas:Species: Accidentia & curas catharatharum curabilium: Amodo audite de diuisione que est inter unam & aliã:et de restauratione luminis in quibus post earum restaurationem melius uidetur:uerbi gratia prima que est alba sicut purissĩa calx aliquando euenit propter accidentem percussio

nem in oculis:& facilius curatur:si inde patiens nõ be
ne uidet propter accidentẽ pcussionem in oculis quã
substinuit in oculo:quia humores oculorum.s.albugi
neus:christalinus:& uitreus:dissoluũtur in parte.s.sicut
dissoluuntur huõres in aliis partibus corporis quãdo ac
cidit percussio.

D e secunda spetie alba.

d E secunda uero spetie que est alba & uertitur
ĩ colore celestrino dicimus uobis uere q si be
ne exit catharata sicut superius est monstratum: paci
ens ad pristinam sanitatem reuertitur:& si uultis scire
causas:dico q est propter uarietatem & exitum hu
morum:& ex abundantia spiritus uisibilis existentis
in oculis:quare firmiter sciatis q omnes illi qui erunt
passi de secunda spetie melius uidebunt quam de omĩ
bus aliis spetiebus.

D e tertia spetie.

t E ertia autẽ species est Cerulea: que postquã
erit curata sicut superius dictum est: & repara
tum est lumen:non diu permanebit in illo statu:nisi iu
uetur cum medicinis: & specialiter cũ isto ellectuario
hierosolimitano sumẽdo uidelicet de ipso frequẽtius
℞ecipe ergo olibani. ʒ .ii.gariofali nucis muscate nu
cis indie:galãghe:ãn.ʒ.se.castorei boni.õc.i.hec omĩa
bene pulueriz ẽtur & cribelẽtur et cũ melle despumato

electuarium hierosolimitanum ad catharatam contra olibanum

6

confitiantur & de tali ellectuario paciens summat de mane cum surgit a lecto ieiuno stomacho ad quãtitatem nucis & similiter accipiat in sero quando ibit dormitum. & custodiat se a cibis contrariis & indigestibilibus. s. calidis: & humidis: & humorẽ sanguineũ generãtibus. s. toto tempore uite sue: & custodiat se a frigidis & siccis. s. a carnibus uacinis: porcinis: anguillis: & fungis: & ab omnibus agruminibus acutis: quia multum offendunt & hoc sumus experti quia multi uenerunt ad doctrinam nostram: & non habebant catharatas completas: aliquando dedimus de eis ad comedendũ ut citius splanarentur & consumerentur & iterum nota: semper bibant uinum calidum: in quo bulliantur saluia & ruta: & custodiant a cohitu quantũ plus possunt & nunquam intrent balneum: specialiter stuffas: & si uoluerint se balneare preparent sibi tinam in domo sua: cum aqua in qua cocta fuerit camomilla: & herbe odorifere: & teneant faciem suam extra tinam: ita ꝙ fumositas que est aqua que egreditur nõ offendat oculos. De quarta spetie.

q Varta uero speties cui est color quasi citrinus est durissima inter omnes alias: & est rotunda Ergo quando capis ipsam cum acu non debes ipsam ponere inferius: quia non staret propter rotunditatem & duriciem eius. sed pone ipsam a ꝑte lachrimalis mi

noris:& fige eam ibi:et postquã extraxeris acũ uertas manum tuam ad partem nasi:et postea extrahe acũ plane torquendo & retorquendo cum digitis tuis sicut habuisti in cura curandi quam superius dixi: unde reminiscimur nos ꝙ omnes illi qui passi fuerunt de omnibus infirmitatibus catharatarum oculorum:& maxime catharatarũ curabiliũ post catharatas cineritias curabiles nõ ĩdigẽt abstinẽtia:qa nos probauimus ꝙ non nocet eis non abstinere:sed est neccessariũ eis ut habeãt cibos confortatiuos:& nutritiuos:ad hoc ut cõfortentur nerui per quos spiritus uisibilis deffertur ad oculos.

De prima que est incurabilis.

i A am compleuimus uobis tractatum curabilium:& docuimus nos causas & curas de omnibus secundum certissimam experientiam nostram & artem probatissimam oculorum: modo reuertamur ad alias tres speties que sunt incurabiles. Vnde primo dicemus de prima spetie incurabili:& illa quã medici salernitani uocant guttam serenam: & per hec signa cognoscitur: uerbi gratia: quia pupilla est nigra & clara ac si non haberet aliquam maculam et inter grauitates oculorum apparet serenum:et oculi semper mouentur cum palpebris quasi tremẽdo:ac si essẽt pleni argẽto uiuo et nos uidimus multos qui fuerũt ĩ illa infirmitate: unde dicimus uobis ꝙ accidit ex uitio materno: ꝑ aliquã

corruptionē que dnatur ibi;et ideo nascūtur sic luīne: et nos probauimus curare multos illorū cū uariis et diuersis medicinis et nullū potuimus sanare. Vnde sciatis karissimi ꝙ nunquam uidimus nec audiuimus dici quod aliqui curarentur: sed tamen aliqui istorum uident claritatem diei:& uadunt per uiam cum oculis apertis ac si plane uiderent: & multi de illis sunt qui uident staturam hominis uel alicuius rei:& ī quibusdam illorū permanet illud tantillum hominis usque ad ultimū uite sue:& in aliquibus non durat:nec uident ac si non haberent oculos:unde karissimi dicimus uobis uere ꝙ si omnes istī qui patiuntur talem infirmitatem que dicitur gutta serena: &illi qui uident aliquantulū plus quam alii:amittunt in fine ex toto lumen:sicut superius dicimus:si quilibet eorum haberet totum mundum & totum uellet dare:& omnes homines de mundo essent medici non posset aliquis eis iuuamentum cōferre:nisi dominus noster iesus christus faceret ex uirtute diuina:quia nerui obtici sunt opillati & mortificati ꝙ nullo auxilio iuuari possūt:& uocamus quandoque catharatas serenales que generātur a quadam corruptione descendente a cerebro ad modum gute aque que descendit ita repente:ꝙ dissoluit & corumpit omnes humores oculorum:taliter ꝙ ab illa hora in antea nerui obtici opillantur sicut superius diximus.

De secunda incurabili.

s Ecunda autē species incurabilis: est illa que ap
paret in oculis qui sunt in colore uiridi: uelud
lipitudo: siue uiriditas: que est in aquis multis un
de firmiter sciatis: ꝙ ista species catharatarū nō pau
latim uenit sed subito descendit: & ita repente ꝙ ab il
la hora inantea paciens nihil uidet ac si non haberet ocu
los: unde dicimus uobis ꝙ ista species catharatarū ĩcu
rabilium deterior est inter omnes. Causa enim huius
speciei est propter magnam frigiditatē cerebri: & flu
xum lachrimarum. Et accidit etiam ex angustia: & ni
mia uigilia: & propter nimiam dolorem & timorem:
& propter percussiomem capitis: & propter ieiunium:
& hiis similia.

De tercia spetie incurabili.

d I cimus uobis de secunda catharata incurabili
nunc uolo uobis dicere de tercia que uidetur
ita dilatata ꝙ in oculo non apparet circulus aliquis: &
apparet tota pupilla aut nigra aut alba: ūde dico uobis
ꝙ postquam pupilla est dilatata pro certo nullum
remedium pertinens ad medicinam fieri potest: quod
eis iuuatiuum sit. Et si quis dicit ipsas uelle curare in
uanum laborat.

De aliis ĩfirmitatibus accidentibus uel accidenta.

a Vdistis etiam quot sint catharate incurabiles: &
que sit differentia iter eas & diuersitates: &

curas:& acidentia:earum. Incipiamus In nomine iesu christi de aliis infirmitatibus accidentalibus in oculis ob occasiõn quatuor humorũ.s.Sanguinis. Flegmatis Colere:& melancolie:. Et primo dicemus de sanguine. Dicimus ergo uobis ꝙ per multitudinem sanguis aliquando descendit in oculis quedam rubedo:& ardor aliqs: que rubedo aliquotiens ĩ pruritũ conuertitur: & desiccat palpebras taliter ꝙ non remanet in eis pillus: & si ista infirmitas perduret spatio unius anni ꝙ nõ curetur: faciet palpebras reuersari: unde ãtequã paciẽs perueniat ad illum statum curaremus eũ cum isto collerio nostro hierosolimitano. ¶Recipe tucie alexandrine.℥.i.cum duabus libris boni uini albi & in mortario pistetur in modum salse: & bene ducatur: ita ꝙ bene dissoluatur tota tucia: & postea cum uino ponatur in olla noua:& cum eis adiungatur.℥.i.rosarũ rub. sic.& cum predicto uino bulliatur super ignem lentũ donec unum soluatur in duas partes: & postea leuetur & cum pãno lini coletur:& ponatur in ampula uitrea & de eo bis in die in oculis instilletur.s.in mane & ĩ sero:& paciens sic liberabitur per unam ebdomadam. Nos uero postquam composuimus istud collerium cum ipso liberauimus homines innumerabiles. Hec recordamur uobis ꝙ nunquam finiatis medicari quĩ eos faciatis minui de uena mediana frontis:sed si sũt senes

collerium hierosolimitanũ

purgetis cerebrum cum nostris pillulis que ualent cõtra ardorem & pruritum oculorum.

Pillule contra pruritum oculorum.

Recipe aloes epatici sandalorũ ru. esule. reubarbari ãn. ʒ. i. turbit. & minoris cataputie. agarici. ãn. ʒ. i. compositum cum succo artemisie: & reponatur. & dentur secundum uirtutem pacientis. Et dicemus uobis in ueritate quia non ad pruritum tantum oculorum: sed etiam ad omnes pruritus corporis: & scabies potenter ualet de quocunque humore sit.

pill̃e ꝯ̃ pruritũ rum & ad pruri totũ corpus &c.

De obtalinia.

d O cuimus uos de pruritu oculorum: qui fit de humore sanguinis: adhuc docebimus uos alias infirmitates que procedunt ex habundantia sanguinis: & in quo tempore magis habundat uel superhabũdat sanguis: & plus nocet oculis quã in omibus aliis tẽporibus: & icipit a fine augusti usque ad exitum septẽbris: & accidit propter diuersitatem fructuũ quos comedunt homines illo tempore: & propter mutacionẽ aeris: unde propter hoc obtalinia & paniculi generatur in oculis. Obtalinia uero est quidem sanguis corruptibilis qui generatur ex humoribus calidis & ponitur super albedinem oculorũ: & accendit oclõs cum magno dolore: et ardore: et furore: sicut scripsimus uobis in arte probatissima oculorum: et cum magna habundãtia

9

lachrimarum:et subito ueniẽdo tumescunt oculi:et pa
ciens non potest dormire nec quiescere: quia uidetur
ei habere oculos plenos arena:spinis:etiam atq; fumo:
cum tormento:& hec est cura quam debetis facere
tam ĩ iuuenibus quam in senibus. Recipe azarnec
.i.sarcacolla.alba.pulueriz etur optime ĩ mortario ereo
& de illo puluere proiciatur in oculo uel in oculis:&
paciens iaceat suppinus cum medicina proicitur:& ab
illa hora inantea uidebis mirabilia:quia paciens non po
terat dormire:nec quiescere.die noctuq; ullo modo: &
ita subito cum posueris puluerem predictum ĩ oculis
statim incipiet dormire:&requiscere:a langoribus suis
Et prouidi medici salernitani uocant obtalmiã secun
dum Ypocratem:& Galienum:mirabiles:atq; numerabi
les:medicos. Nos autem uocamus ipsam torturã te
nebrosam:quia quando descendit in oculis:cum tã ma
gna descendit tortura q̄ oculi tenebrantur:& medici
nam predictam uocamus puluerem benedictum: quia
cum mittitur in oculis ab illa hora inantea paciens ha
bet requiem & recipit sanitatem:& cum ista cura: siue
dormitione:& purgatione: ĩnumerabiles homines libe
rauimus:& propterea in pecuñ̃a bene fiet nobis.
Et adhuc dicimus uobis per experientiam & diuersas
infirmitates que generantur in oculis occasione obtali
mie:unde sciatis karissimi q̄ malam custodiam & curã

malam quam stulti medici faciunt ignorantes artē nostrā & sequentes errorē cum suis medicinis addūt dolorem dolori: propter quod oculi efficiuntur albi: sic ꝙ nunquam redeūt ad statū suum pristinum: & ī multis hominum dissoluuntur humores oculorū propter magnum dolorem contingentem ex inconuenientibus medicinis: propter quod aliquando oculi liquefiunt: & exeunt cum tota cōcauitate extra palpebras: & isti tales infirmi nunquam uident: unde de istis dicimus ꝙ post quam ad talem statum peruenerunt nulla medicina potest eis prodesse eo ꝙ oculus est commotus: & separatus a suis membris: & est mortificatus cum tota sua substantia.

De quadā infirmitate que generatur in oculis ꝑ obtalmiā: uidelicet de caligine: & obscuritate oculorū.

d Ico enim uobis ꝙ propter obtalmiam: uidelicet post eius curationem: multi oculi cōturbētur: & non uidēt bene clare: sed habēt oculos multum fumosos: & caliginosos: & accidit eis hoc propter malam custodiam: eo ꝙ quando patiebantur obtalmiā nō bene custodiebāt se a contrariis: propter quod remanet eis ꝙ eorum oculi continue lachrimantur: unde si aliquis istorum ad uestras manus peruenerint purgetis eos cum istis pillulis in principio. Cura eius.

Recipe polipodii: esule. mirabolanorum: citrinorū:

reubarbari:an ℨ. i. masticis: cubebarum: croci: spicenardi: nucis indie: cinamomi: an. ℨ. i. & cum lacte citoniorũ confitiantur: de quibus capiat infirmus secundum eius potentiam & uirtutem. Facta uero purgatione detis ei mane: & sero: de diaolibano nostro ierosolimitano. secundum q ego dixi uobis in cura catharatarum curabilium & ponatur in oculo eius sero & mane: de puluere alexandrino donec sanatus sit: faciendo iterum abstinentiam a cibis contrariis. Compleui uobis tractatũ de cura obtalmie: & aliarum diuersarum infirmitatum que in oculo remanent propter obtalmiam & curã ẽt probatam a qualibet illarum infirmitatum de p se secundũ q ars nostra uobis demonstrauit.

Incipit tractatus paniculorum.

IN cipiamus modo cum auxiliis dei tractare de paniculis qui in oculis generantur: etiã propter abundantiam sanguinis: dico ergo q isti paniculi multis modis generãtur in oculis: generantur enim aliquando propter malam custodiam. & aliquando propter multos & magnos dolores capitis propter quos eueniunt aliquando emigranee que descendunt ad partes timporum & superciliorum: & faciunt oculos conturbari: propter quod paniculi generantur in oculis multis modis: & uocantur paniculi eo q apparent in oculis ĩ modum granorum millii super tunicam: & ĩ multis locis

uocantur.

uocantur gutatici: & in aliquibus aliis pidatelle: uel pi ctacolle uocantur: & in partibus apullie: uocantur ca ra ture: & omnes ĩ hoc bene dixerunt: propter ꝙ multe su perfluitates sanguinis consurgunt in oculis cũ magno dolore. Secundus paniculus.

Secundus paniculus ut superius dixi: est q appa ret supra tunicã ad modum calliginis: uel letiginis ad similitudinẽ unius squame piscis: paniculus Tertius: est quando apparet ab una parte oculi tantum: sicut flo cum niuis quando nĩgit. Quartus paniculus est quan do oculus apparet totus albus: nec aliqua nigredo illi appet nec de tunica: nec de pupilla. Docuimus uos qua liter paniculi generantur in oculis: & quot sunt eorũ species: nunc uolo uobis dicere curam unius cuiusq; eo rum: secundum magisterium artis nostre probate. & primo incipiamus de primo.

De cura prima paniculi.

d Iximus ꝙ quando uidebis in oculis sicut gra na millii: uos non debetis ponere alquam medi cinam intra oculum nec ẽt extra: & ꝙ illa infirmitas primi paniculi non debet curari cum medicinis lassati uis: nec cũ pulueribus: seu ellectuariis: nec ẽt cum cau teriis: eo ꝙ omnia illa nocerent eis: sed facias istã curã gloriosam pro istis paniculis: qui apparẽt sicut grana millii: cura eius est uidelicet unguentum alabastri.

II

11

alabastrum

unguentum de alabastro

R ecipe.xl.pāpanos:uel tallos:siue cimas de arbore: spi
ni siue rubi:qui sint bene teneri:& pista eos ī modum
salse:optimi uini albi libr.ii.rute.m.i.camamille sicce
uel uiridis.ʒ.iiii.lapidis qui uocatur alabastrū:libr.se.
seminis feniculorum.ʒ.se.olei rosarum libr.i.cere.ʒ.ii.
omnia ista pistentur antequam ponas ea in uino: exce
ptis floribus camomille & cera: & pone omnia ista in
una pignata:& fac eā bullire lento igne donec uinū
sit cōsumptū:postea habeas.vii.albumina ouorum cō
quassata & misse ea cum predictis rebus donec erit be
ne firmatum:postea habeas unum pannum lineum: &
colla cum eo istā misturā:ex eo enim exibit unguētū
pretiosū: quod uocabitur unguentum alabastri eo q
nullum pretium ei assimilari potest:ergo preciosum:&
uirtuosum est:& uocatur unguentum alabastri.eo q
de alabastro fit:& de isto pretioso unguento unge tim
pora & frontem usq; ad supercilia: nam cum eo solo li
berabitis istos qui habent panniculos ad modum gra
norum milii.

De uirtutibus unguenti alabastri.

c ertissime ex quo deo placuit q hunc ego librum
componerem: Nolo ea abscondere que antea ī
secreto tenebam.propter quod uobis dico p deum uerū
q unguentum allabastri uirtutes habet infinitas: eo q
non solum habet uirtutem curandi paniculos istos:sed
etiam si aliquis haberet dolorem ī capite uel in pectore

uel in brachio:seu in aliqua alia parte corporis & infir mus ungat se incontinenti liberabitur: & si supra uul nus ipsum ponas incontinenti uulnus consolidabitur. Diximus etiam q ipsum dictas habet uirtutes uidelicet q mundificat:& consolidat & dolorem tollit:etiā si paciens in dentibus seu gingiuis ex eo ungetur icō tinenti liberabitur. Et multis mulieribus patientibus dolorem matricis multotiens dedimus ad comedendū in modum electuarii que subito sanabantur. Et quan do inueniebamus aliquos habentes febres fortissimas precipiebamus inungi ipsorū stomacum:manus pedes & renes:& subito cōualescebāt ualet ēt ad omnem do lorem emigranee:& ad omnem infirmitatem oculorum ungendo frōtem & timpora & supercilia. Audiuistis uirtutes diuersas & uarias ūguenti pretiosi alabastri quod nos composuimus:audiuistis causas:signa:& acci dentia primi pāniculi qui apparet in oculis:ad modum granorum milii:secundum experimentum nostrum & artem nostram probatam oculorum.

De secundo paniculo.

n V nc uero uolo uobis dicere de secundo pāni culo qui apparet supra tunicam ad modum lē tiginis:ad similitudinē unius squame piscis:dico ergo q si iste pāniculus a principio quando generatur nō curabitur secundum modum quem uobis dicā: nūquā

poterit postea pfecte curari. sic q infirmus nõ bene uideat eo q multũ incarnatur ĩ oculo & durus ualde efficitur: supra tunicam. & si uelles eum elleuare cum rasorio non posses ita subtiliter incidere: quin incideres tunicam: & si eam incideres totus oculus liquefieret. unde dico q quando uidebitis istos pãniculos qui non sint recentes & noui sed ãtiqui sint & indurati supra tunicam: non assumatis eos in cura. eo q nullum posse tis honorẽ habere. & uestra bona fama posset turpibus maculis denigrari. ũde sitis sapiẽtes ĩ hoc & dimittatis tales curas ut non teneamini stulti. & operamini artẽ artem secundum q ego docebo uos. & non curetis infirmitates que sint incurabiles sed operamini secundũ ueritatẽ ad honorẽ dei. Ad huc uolo uobis dicere de secundo pãniculo & dico q secundus pãniculus debet curari in principio antequam nimis incarnetur sup tunicam saluatricem: eo q si nimis incarnaretur nullum remedium ei postea fieri posset sine magno periculo & ideo antequam induretur curetis eum secundũ hũc modum: primo enim facias cauterium in timporibus cum cauterio rotundo sicut uobis demõstrabimus ubi de cauteriis tractabimus: eo q ignis atrahit dissoluit et consumit nec dimittit paniculum incarnari super tunicam sic q atrahendo dissoluendo & consumendo p illum locũ cauterizatum consumitur pãniculus ille: &

oculus clarificatur cum istis medicis quas hic ponam inmediate. Facto ergo cauterio: ponatur in oculum eius de puluere nabetis: postea habeas .iiii. poma & coque ea in igne: quibus coctis & mundatis a suo cortice: pista ea in mortario de metallo: & quando erunt bene pistata: recipe unum albumen oui & misce illud totũ cum predictis pomis donec efficiatur sicut unguentum de quo unguento pone supra stupas: & postea pone super oculum clausum: & muta eum scilicet bis in die: ponendo primo puluerem in oculo: postea unguentũ de super oculo clauso tene: postea liga cum binda linea & cum isto implastro seu unguento a mane usque sero: & a sero usque ad mane: & cum isto modo liberabitis istos pãniculos cum auxilio dei: quando ipsi erunt recentes: & recuperabit infirmus uisionem perfecte. Cũ isto enim modo liberauimus multos: propter quod laudemus deum omnipotentem.

De tertio paniculo.

c Ompleuimus uobis de primo: & secũdo pãniculis: & diximus uobis causas: signa: accidentia & curas: Nunc uolo uobis dicere de tertio panniculo q apparet sub tunica oculi ad modum unius flochi niuis quando ningit. Et dico sic q̃ ĩ principio debetis obseruare curam superius dictam ĩmediate in cura secundi pãniculi: nã debetis facere cauterium in timporibus

13

& in oculis ponere puluerem predictum nabetis:sed cū isto puluere adiungetis istam medicinam que ualet cō tra albedinem oculorum & est ista. Recipe.ʒ.ii. boni ligni:aloes:aliahas.ʒ.iiii.& habeatis unam scutellā nouam plenam carbonibus īcensis:et ponatur dictum lignum aloes supra dictos carbones īcensos ex alia p te habeatis unū bacille nitidum & magnum & coapia tis cum eo dictam scutellam taliter q̄ fumus non pos sit exalare recepto illo fumo in dicto bacilli habeatis .ʒ.se.pulueris nabetis:& ducatis eum cum pistello fer reo in dicto bacilli in quo receptus est fumus iste do nec puluis sit bene subtillissimus: facto isto puluere ponatis de eo in oculis omni die bis: postea clausis o culis de sup ponatur emplastrum depōis ut superius dictum est in secundo pāniculo. Et cum isto modo cu re sanabitis tertium pāniculum:& non cum alio modo donec infirmus sit bene liberatus:& ex īde deum lauda mus:eo q̄ multos sanauimus ex istis pāniculis:de qui bus tertiis panniculis plures inuenimus in partibus tu scie.quam in aliquibus aliis partibus.

Volo modo uobis dicere ex quo sit puluis nabetis & magnā eiusuirtutem ad pāniculos oculorum.

d I co q̄ prima uirtus pulueris nabetis est sanare istum secundum & tertium paniculum qui in oculis generatur: & puluis iste ē ex zucharo nabete

secundum arrabicam liguam:& secundum sarracenam lingua:& barbaricam:fit ex zucharo gilbel:nos uero christiani uocamus eum zuccharum gilbel.uel zucharum nabet:& uocamus eum candos alexadrinos:ex q bus candis alexandrinis fecimus puluerem nabetis q qui puluis multa mirabilia operatus est in paniculis oculorum:primo quia molificat panum oculorum:secundo quia mittigat dolorem:tertio q a destruit & expellit rubedinem oculorum:corrodit panum & totam maculam:& confortat oculum:uisum subtiliat lachrimas constringit:si sint ex humore frigido & e ita securus puluis q omnibus infirmitatibus oculorum cofert:&

puluis ex saccharo Cand. vocatur puluis nabet.

omnibus morbis oculorum subuenit

Hic uero i speciali uolo uobis magis explanare uirtutes pulueris predicti:& primo q puluis iste molificat propter magnam eius humiditatem:dolorem mitigat propter puritatem & tempiem sue caliditatis:paniculum corrodit propter suam duriciem:eo q antequa in aquositate dissoluatur multum corrodit panniculum oculorum:confortat et multum oculum:quia si aliqua obscuritas est in oculis purificando eos uisum clarificat:& spiritum uisibile uiuificat constringit et lachrimas si sint ex humore frigido eo q pp ipius caliditate temperat frigiditatem humoris illius ex quo lachrime generantur. Diximus uobis de uirtutibus pulueris nabetis:& qualiter debetis eu componere cu

14

fumo ligni aloes: pro tertio panniculo secundũ nostrũ magisterium & artem nostram probatam oculorum. Nunc uolo uobis dicere de quarto pãniculo.

De quarto paniculo.

d Ico ergo q̄ quartus panniculus est quando totus oculus apparet albus: nec aliq̄d apparet de nigredine tunice siue pupille: & generatur paniculus ille propter magnum dolorem in medio capitis cũ magno furore totum oculũ circundantem: propter quod totus oculus dealbatur: & apparet oculus in colore lucente sicut allabastrum: & ab illa hora antea infirmus nihil uidet: & dicit q̄ totus mundus apparet ei albus nec cognoscit unam rẽ ab alia: & oculi eius semper lachrimantur: & tota naturalis albedo apparet rubea circa tunicam dealbatam. Audiuistis causas: signa: & accidentia quarti paniculi: modo uolo uobis dicere curam eiusdem secundum artem nostram probatã oculorum.

De cura eius.

Fiat primo cauterium in sũmitate capitis in loco ubi coniungitur cõmissura sagitalis cũ coronali secũdũ q̄ uidebitis ubi de cauteriis tractabimus: Facto cauterio: recipiatis .xii. albuĩna ouorũ: & ponatis ea ĩ una scutella noua & conquassetis ea cum cocleari donec efficiantur sicut spuma: postea permittatis ea aliquantulum quiescere: postea amoueatis spumam & illa aqua

que remanet in fundo balneetis bombicem: & ponatis supra oculum clausum: & hec fiat decies in die: & totiens in nocte: quousq; infirmus sit perfecte sanatus: & cum isto modo cure curetis quartum pāniculum: & non aliter. Et pre ceteris uobis consulo amici mei karissimi ut debeatis curare secundum artem nostram probatam: & cauete uos tanquam ab igne: ne curetis istos .iiii. pāniculos predictos nisi cum medicinis: quas uobis hic scripsi: eo q; si eos cū aliis curabitis medicis: addetis dolorem dolori. Compleuimus uobis quartū tractatum paniculorum: q; generantur ī oculis propter abundantiam sanguinis. Docuimus etiam uos causas accidentia signa: & curas: uniuscuiusq; eorum secūdum artem nostram probatam oculorum.

De infirmitatibus que in oculis generantur: ex abundantia humoris flegmatici.

i Ncipiamus hic in nomine christi: de īfirmitatibus aliis que ī oculis generātur propter abūdātiam flegmatis: in multis hominibus lachrime superuenīunt in oculis: propter quas lachrimas tres diuerse infirmitates in oculis generantur: prima quarum est diuersa & pessima infirmitas que in oculis generatur. unde dico propter magnum cursum lachrimarum in multis hominibus palpebre superiores molificantur: & interiori parte alterius palpebrē pilli nascuntur. qui continue

pungunt oculum:& pupillam:propter quā pūctionem oculi pāniculosi fiunt:& taliter conturbantur ꝙ infirmus non potest oculos apire donec illi pili aliquo modo extrahantur. tunc illis pilis extractis infirmus uidet optime:& aperit oculos donec renascuntur: & cū renascuntur infirmus reddit ad peiorem statum quam unquā foret:propter quod melius foret infirmo ꝙ illi pili nunquam fuissent extracti:eo ꝙ ut scitis quanto plus pili extrahūtur uel raduntur tanto grossiores nascuntur:& quando unus euellitur quatuor renascuntur & pungunt pupillam ac si forent pilli porcorum:& ex illa punctura oculi conturbātur & efficiūtur rubei:taliter ꝙ infirmus nō potest oculos aperire propter magnam punctionem illorum pilorum:ex quo multi homines uisum pdunt & totam oculi substantiā.

Cura infirmitatis predicte.

d Ocuimus uos causas:signa:et accidētia:prime īfirmitatis que consurgit in oculis: propter lachrimas cum flegmatis abundantia:nunc uolo uos docere curam secundum artem nostram:& hec est cura.

Recipe duas acus longas ad lōgitudinē digiti minoris manus:postea habeas unum fillum & ponas ipsum per foramen istarum duarum acuum: postea eleua palpebram supiorem cum digitis tuis:& capias de pelle palpebre inter istas duas acus taliter ꝙ non pos

sit claudere:nec aperire oculū: postea liga dictas acus bene strictas ab utraq; pte: & dimitte dictas acus cadere cum dicta pelle palpebrarum: & postquam acus ce cus ceciderit non ponas aliquam medicinam supra foramen dictarum acuum:eo ꝙ de p se illa foramina dictarum acuum sanabuntur:& tunc si pannus ille qui in oculis generabatur & conpunctio punctorum nō cōsūmitur de per se:cura ipsum cum puluere nabetis oī die bis donec oculi sit bene clarificati:& cum isto modo cure multos homines sanauimus: a quibus multas pecunias lucrati sumus:& plus generatur infirmitas ista in calabria quam in aliqua alia parte mūdi:& plus in mulieribus quam in hominibus generatur.

Docuimus uos causas:signa:& curas prime infirmitatis que in oculis generatur propter habundantiam lachrimarum.

De secunda cura infirmitatis que in oculis generatur propter abundantiam flegmatis.

d Ico ꝙ infirmitas ista est quando oculi appēt turbati & puſclōſi & pleī ueiclis & uidet infirmus sed nō clare:& uocatur ista infirmitas pānus uitreatus: & hec sunt signa:& accidentia secunde infirmitatis:que procedit seu generatur propter abundantiam lachrimarum in oculis:& propter causam flegmatis modo ponimus curam eius: Quando enī ad uos ueniūt

16

tales infirmi in principio abraso eorum capite.faciatis eis cauterium in sūmitate capitis cum cauterio rotundo in timporibus: faciatis cauterium aliud cum cauterio longo secundū q̄ docebimus uos:ubi de cauteriis tractabimus. Factis cauteriis ut dictum est:ponatis in oculis de uestro puluere alexandrino omni die semel donec infirmus sit bene sanatus:& interī bis purgetur cum nostris pillulis hierosolimitanis:& omī sero quādo uadit dormitum assumat de diaolibano nostro:cum enim isto modo cure sanabitis secundā īfirmitatē que in oculis generatur pp abundantiam lachrimarum ex causa flegmatis:eo q̄ cum isto modo cure multos hoīnes iam sanauimus.& plures ex istis infirmitatibus inuenimus in partibus tuscie.& marchie: quam ī aliqua alia prouincia. Diximus uobis de prima:& secūda infirmitatibus:modo uolumus uobis dicere de tertia.

De infirmitate tertia que in oculis generatur pp lachrimas ex abundantia flegmatis.

t Ertia infirmitas est quādo oculus est totus carnosus: que carnositas si sit indurata supra oculum per spatium unius anni uel duorum:non potest āplius curari:cum pulueribus uel coliriis:sed abraso prius capite faciatis eis cauteria:secundum q̄ uos docui ī capitulo precedenti:sequenti uero die aperiatis oculum cum digitis uestris & incidatis cum rasorio dictam

īfirmitatem.s.carnositatem totam sic discrete tamen ut non tangatis tunicā saluatricē: sed circū circa tunicam inter album & nigrum oclī: paulatim incidatis donec totam carnositatem eleuaueritis. Isto facto implete totum oculum ex puluere alexandrino: sine aliqua alia re & tunc claudat infirmus oculum. Quo clauso ponatur super oculum bombix intinctum in albumine oui usque ad .xv. dies mutādo omni die bis & finito numero .xv. dierum dimittatis albumen oui: & ponatis supra oculum emplastrum factum ex illa sanctissima herba quam nos uocamus cardellā: saraceni uocāt eam tu tōsam: greci zucham: illi de apulia uocant eam carducellum benedictum: uel etiā latuchellā: romani crispigni: tuscani citexbitum: illi uero de sardinia lamiuolā.

De cura eius.

e x quo uobis predictam herbam sanctissimam secundū diuersas linguas nominaui: redeamus ad componendum emplastrum ex ipsa herba sanctissima in hunc modum. Recipe ex ista herba sanctissīa .m.i. & tere ipsam bene & misce cum ea medium albumen oui. postea pone predictum empla. supra bombicē uel supra stuppas: & pone supra oculū bis ī die: uideli. mane: & sero: usque ad tres dies: postea dimittatur ēpl. & pmittatur infirmus oculis apertis & ab illa hora antea curetur cum puluere quousque sit sanatus: uide. cum

puluere alexādrino in mane:& puluere nabetis:in sero:
& abstineat se a cibis contrariis:uidel.ab anguillis:&
fungis:& carnibus bouinis:& hircinis:caprinis:& a car
nibus salsis:a caxeo:& cepis:& ab omnibus acrumini
bus & leguminibus: & similibus. Cum istis enim
modis curationis infinitos homines sanauimus:& plu
res istarum infirmitatum inuenimus in sardinia:quam
in aliis prouinciis.

De scabie oculorum.

c Ompleuimus uobis de tertia infirmitate:nunc
uolo uobis dicere de quarta. Quarta infirmi
tas est quando oculi apparent semper tumefacti:& sē
per lachrimantes:& infirmus non potest bene aperire o
culos propter grauitatem palpebrarum superiorum:
Vnde quando uultis de illa infirmitate certificari:debe
tis inuersare palpebras superiores cum digitis uestris
& uidebitis ꝙ palpebra īteriori parte apparebit pīguis
& assimilabitur illa pinguedo granulosa in modū gra
norum milii.Et hāc infirmitatē arabes & saraceni: uo
cant Laraf minor: que dicitur scabies oculorum: hec
enim infirmitas prouenit ex abūdantia flegmatis sal
si:& debet curari p istum modum. Nā in principio de
bes curare stomacum:& cerebrum cum istis medicinis
Recipe turbit:aloes:epatici:reubarbari:ān.ʒ.se.post
ea habeas lib.i.succi radicū ebulorum:& dissolue ī eo

predictas res: & dimitte ea sic remanere tota nocte postea in mane colletur: & illam collaturã bibat infir mus: sequenti uero die apiatur oculus & inuersetis palpebram cum uestris digitis: & amoueatis illam car nositatem cum manibus & cum ferro: incipiendo inci dere a parte lachrimarum: & amoueatur tota illa grasi cies & integra que apparet granulosa que est sub pal pebris. Deinde elleuata carnositate illa intus oculum bombix madefactus in albumine oui ponatur supra oculum bis in die usq; ad. xv. dies quibus transactis: ponatur supra oculum illud ẽplastrum gratiosum bis in die: usq; ad tres dies: & ab illa die inantea teneat sem per infirmus oculos apertos: ponendo semper omni se ro de nostro colirio alexandrino donec infirmus sit p fecte liberatus. Et cum isto modo cure multos hoĩ nes sanauimus: & plures reperimus in partibus barba rie infra saracenos: quam in aliqua alia parte mundi: dũ enim essemus in partibus illis: multas inuenimus mu lieres saracenas que istum modum cure opabantur in hũc modum: nam accipiebant folia ficus: & ĩuersabãt palpebras superiores & fricabãt eas cum illis foliis do nec palpebre efficiebantur sanguinolente: multas enim sanabant dicte mulieres cum illo modo cure. sed nõ re manebant diu in illo statu: multi ẽt alii accipiebãt zu charum: & fricabant eum super illam granulositatem

18

propter quod aliqualiter conualescebāt: sed infra paucos dies ad statum primum reuertebantur: eo q curati non fuerant secundum artem nostram probatam.

Compleuimus uobis tractatum de infirmitatibus oculorum: que in oculis superueniunt propter abundantiam lachrimarum ex causa abundantie flegmatis. Docuimus ēt signa causas: accidentia & curas uniuscuiusq earum secundum artem nostram probatam.

Electuarium mirabile ad lachrimas oculorum que procedunt ex causa flegmatis.

h Ic uolumus uos docere mirabile ellectuariū q nos composuimus ad lachrimas oculorum que procedunt ex causa flegmatis. de quo semper post medicationem nostram aliquantulum detis infirmis.

Recipe olibani: castorei: nucis muscate: nucis indie: gariofilorum: cubebarum oīum. ān. ʒ. i. foliorum lauri: spicenardi: croci: ān. ʒ. ii. seminis psilii: carui: anixi: & seminis alexādrini: feniculorum oīum: ān. ʒ. se. pinpinelle sicce: pulegii. isapi: seminis rutte: ān. ʒ. ii. seminis iusquiami: papaueris albi: mussi canfore: ān. ʒ. i. omīa ista subtiliter pistentur: excepto olibano q debet buliri ī melle bene dispumato & liquido: postea remoue ab igne mel cum dicto olibano: & pone ipsum in una scutella ducēdo sēper bene cum baculo: uel cum spatula ut bene incorporentur: postea pone ipsum ī una parasside. &

detis.

detis de ipso infirmo:post quam curaueritis ipsũ cum uadit dormitum:ad quantitatem unius castanee.

Descripsimus uobis mirabile ellectuariũ ad lachrimas oculorum:que semper abundant in oculis & uocamus hoc ellectuarium mirabile: eo q mirabiles uirtutes habet:nam ipsum mirabiliter constringit consumendo flegma:cerebrũ calefacit: dolorem emigraneum tollit:oculos aperit:elleuat supercilia:uisum clarificat: ualet ẽt multum paraliticis:& illis qui loquellam ammittunt:& qui non habent linguam expeditam. Et secundũ q nos ad hec ipsũ probauimus:ita uobis scripsimus nam probauimus ipsum in multis:quos cum illo ellectuario curauimus.

De caligine oculorum.

IN cipiamus in nomine christi de aliis infirmitatibus que oculis superueniunt ex causa colere dominantis & abundantis in stomacho:& sunt iste ĩfirmitates due. Et primo de prima que generatur ex fumositate colere abundantis in stomacho a qua elleuatur una fumositas ascendens ad cerebrum:qua cerebrũ transmittit ad oculos cum furore:& dolore maximo: & propter illum dolorem oculi conturbãtur:taliter q oculus infirmi apparet in modum unius umbre:tamẽ oculi apparent clari:sicut quãdo ĩ oculis non appet alĩqua macula:nec intus:nec extra: & scias q deffectus

non est in oculis:sed ĩ stomacho:si ergo oculi apparẽt clari:nullum collirium uel puluis aliquis huic infirmitati ualere poterit:eo ꝙ si puluis esset corrosiuus posset corrodere totam tunicam.& similiter faceret coliriũ.

Audiuistis causas:signa & accidentia prime ĩfirmitatis:que in oculis generatur ex causa colere abundantis ponamus modo curam. De cura eius:

h abemus in principio purgare stomacum & cerebrum ab illo humore ex quo procedit & generatur ũbratio ista in oculis: eo ꝙ cessante tali materia cedat umbratio illa. Sirupus laxatiuus conferens huic ĩfirmitatĩ. Recipe reubarbari:esule maioris:sandalorum ru.mirabolanorum: citrinorum:ãn.ʒ.ii.radicũ feniculi: spisi brusci: petrosilini:apii figadelle:cicoree:capillorum ueneris:ãn.m.i.hec omnia bulliãtur ĩ aqua; quibus adiunge.ʒ.i.polipodii:quercini:& tantum buliant ꝙ aqua redeat ad medietatem:postea colletur:& in illa colatura ponantur res supradicte bene pulu[e]rizate: cum libr.ii.boni zuchari:& fiat sirupus laxatiuus: Et nota ꝙ quando ponũtur spẽs cum zucharo:zucharum non debet bulire: nisi parũ ualde:eo ꝙ spẽs amitterẽt totam uirtutem: postea coletur sirupus: de quo bibat patiens bis in die:& iterũ abstineat a contrariis:uidelꝫ. a calore:& a cibis siccis:grossis:& fumosis:& ab omĩbus cibis dure digestionis:& fiant ẽt in tẽporibus cau

teria iuxta aures: sicut in nostris canteriis uidebitis.

De prima infirmitate oculorum propter abundātiā colere. Audiuistis causas: signa: & accidentia: & et modum cure istius infirmitatis: cum qua nos curaui mus hoīes infinitos per gratiam iesu christi.

De secunda infirmitate que est sicut nebula spansa in aere claro.

a Vdiuistis de prima infirmitate modo uolo uobis dicere de secunda: & dico ꝙ secunda infirmitas est quando apparet supra tunicam oculorum ante pupillam quasi nebula expansa in aere claro: & non euenit illa infirmitas nisi in hominibus: in quibus colera dominatur quando frebriunt: Et febre cessantnte eis remanet hoc uitium: eo ꝙ ipsi a principio male fuerunt curati: nec abstinentiam habuerunt a cibis contrariis.

Adhuc uos docui causas: signa: & accidentia: huius infirmitatis: nunc uolo uos docere curam gloriosā secundum nostrum experimentum: & artem nostram probatam. Recipe unum lapidem pretiosum qui uocatur zafirus: teratur lapis iste in mortario de metallo subtiliter ualde: postea pone ipsum in uno uase aureo: & ponatur de eo in oculum infirmi omni die semel & sic perecte sanabitur infirmus. Ad idem.

Recipe fel tassi: & exsica ipsum: & fac ex eo puluerem: de quo omni die ponatur in oculum īfirmi. &

20

perfecte sanabitur. Item recipe gūme feniculi.ʒ.ii. de puluere nabetis.ʒ.vi.predicta gūma pistetur ī mortario de metallo postea misceatur predictus puluis nabetis:cum illa gūma ī dicto mortario donec sit puluis subtillissimus.hic enim puluis purgat oculum:& uisū clarificat:usque ad finem uite infirmi. Vnde dico uobis pro firmo ꝙ Yppocras Galienus:& omnes antiqui medici:& philosophi concordantes in unum dicūt ipsam gummī meliorem medicinam que repiatur pro oculis.& non est mirandum si apposita in oculis facit oculos optime uidere: quia ipsi dixerunt ꝙ si in manu teneatur:deberet manus uidere. Ipsi enim non dicebāt de gūma:sed potius de feniculo:eo ꝙ manifestare nolebant: ubi ꝙ esset uirtus uera .Nos uero manifestauimus uobis illud quod ipsi tenebant ocultum.eo ꝙ solū modo laudabant uobis herbam:& nō gūmam:scientes in quo erat uera uirtus ipsius feniculi:sed ex quo deo placuit ꝙ ꝑ nostrum excercitium & artē nostrā probatam eius uirtutem cognosceremus:ipsam uobis uoluimus libere manifestare.Cū enī ista sanctissima gūma multos sanauimus:uobis ēt & nobis maīfestū est illud ꝙ multis hominibus fuerat occultatum: & scripsimus uobis uirtutem istius gumme: ut ipsā cū salute infirmorum:& anime uestre possitis operari.

Post quā compleuimus uobis tractatum illarum īfir

mitatum que consurgunt in oculis: ex causa abūdātis colere. Docuimus ēt uos probatissimas medicinas ad hoc secundum magisterium nostrū. Deinceps uolumus uobis tractare de illis infirmitatibus que ī oculis eueniunt ex causa abundantis melancolie.

De infirmitatibus que in oculis generantur ex humore melancolico: & primo de prima. & ē quādo apparet homini ut uideat muscas uolantes in aere ante oculos suos.

d I co enim ꝙ propter humorem melancolicum abundantem in multis hominibus generantur diuerse & uarie infirmitates in oculis: & primo dico de prima: & dico ꝙ aliquotiens propter nimiam abundantiam melancolie cerebrum in tantum conturbatur: ꝙ nerui obtici oppillātur: taliter ꝙ spiritus uisibilis non potest bene libere trāsire: & post illam oppillationē apparent ante oculos infirmi in die quasi musce uolantes p aerem: & ēt quādo aspicit lumen lucerne appet ei ꝙ sit quatuor. & siliter de facie hominis cū eā aspicit: & euenit hoc plus hoīibus naturaliter melācolicis post quā senes efficiuntur quā aliis cōplexionibus. Et notate ꝙ in tali infirmitate non debet aliquid in oculis īponi: sed faciatis eis fieri hoc ellectuarium restaurratiuum: & mitigatiuum: ad hoc ut nerui concaui qui sunt opillati aperiatur. & spiritus uisibilis possit libere

21

transire. Ellectuarium. Recipe succi riquilicie libr. se. eufragie: sileris mõtani: an. libr. se. semis rute: semis basiliconis: urtice ultramarie uel ciciliane: semis feniculi alexandrini: apii: carui: an. ʒ. i. masticis: gariofilorũ: nucis muscate: cinamomii: cubebarũ: gumme amigdalarũ cerasorum: & pomorum: gũme arabici: draganti: croci: an. ʒ. se. granulorum: repertorum in pomis citoniis. ʒ. i. omia ista pistentur subtiliter & incorporentur cũ bono zucharo & fiat ellectuarium: de quo assumat ĩfirmus mane: & sero: & postea uadat dormitum: & uisũ recuperabit sicut ipse desiderat. Et dico ẽt uobis ꝙ hoc ellectuarium nõ solum ualet huic infirmitati: sed ẽt omnibus aliis maxime ex humore melancolico: ualet ẽt illis qui non uident bene clare: & illis qui habent obscuritatẽ in oculis: & similia accidentia propter tristitiam & propter plantum lachrimarũ: & ẽt abstinentiam uel propter alium laborem corporeũ: & uocamus hoc ellectuarium clarificatiuum oculorum: eo ꝙ ipsum clarificat lumẽ oculorũ: & uiuificat spiritũ uisibilem.

De secunda infirmitate que est quando oculi tumefiunt ultra modũ & aliquatulum exeunt cõcauitatẽ.

a Liquociens ex abundãtia humoris melancolici superuenit in oculis dolor grauissimus ita subito ꝙ oculi aliquantulum exeunt a cõcauitate eorum & tumefiunt ultra modum: propter ꝙ multi homines

perdunt uiſum ex toto:& multi eorum uident:ſed ma le & poſſunt omnes iſtorum curari:ſi a principio īfir mitatis ſue curetur eorum ſtomacus;& cerebrum:cū noſtris pillulis conſolatoriis. Pillule conſolatorie.

Recipe aloes epatici:mirabolanorum:citrinorum: turbit:ſandalorum:reubarbari:ān:ʒ.i.ſcamōee:croci:car pobal:mirre:maſticis:ligni aloes:olibaī albi:agarici:nu cis īdie:ſucci riquilicie:ſeminis apii:latuce:cicoree:cum baſiliconis:ān.ʒ.i.omīa iſta ſubtilliſſime piſtentur uel cum ſucco roſarum recentium & incorporentur de ꝗ bus infirmus ſecundum ſui poſſibilitatē aſſumat:po ſtea purgato cerebro ponatis ſupra oculum de illo mi rabili emplaſtro ꝙ ſic fit. Recipe poma acerba:co cta in igne:& in cinere calido:poſtea munda ea acorti ce ſuo & piſta ea in mortario de metallo. Cum .iiii. pomis ponatur unum albumē oui:& piſtetur optime ī mortario quouſꝙ ſit factum ēplaſtrum in modum unguenti:de quo ēplaſtro ponatur ſuper ſtuppas:po ſtea ponatur ſuper oculum clauſum:& mutetur omī die bis:mane:& ſero:& cum iſto modo cure ſine dubio curabitis infirmos ī principio infirmitatis ſue:eo ꝙ iſto modo cure ſanauimus homines infirmos uſꝙ ad ſanitatem perfectam.Habet enim hoc emplaſtrum uir tutes laudabiles infra ſcriptas:nam ipſum detumefacit oculum:& reddit oculum ad priſtinū gradum:dolorē

mittigat: ēt exinde recipit lumen infirmus. Dixi uobis hic de secunda infirmitate: modo uolo uobis dicere de tertia.

De tertia infirmitate que dicitur ungula in oculo.

d Ico ꝙ propter humorem melancolicum habundantem ungule in oculis generantur: & semp incipiunt nasci & crescere a parte lachrimalis minoris: tendentes semper uersus pupillam. Et primo ascēdunt supra tunicam oculorum antequam capiant pupillam: & uisum obfuscant. Postea enim sunt magis graues ad curandum antequā antecedant supra pupillam. Aliquotiens ēt contingit ꝙ nascitur una alia ungula a pte lachrimalis maioris: & interī crescunt ambe ungule uersus aliā ꝙ totum oculum cooperiunt & prohibent uisum infirmo: & dico uobis ꝙ omnes ille ungule sūt curabiles: sed cum magna discretione: & sollemni operatione manuum sunt curāde: & hic est modus cure.

Accipe unum acinellum argenteum: & cum ipō suspende ungulam oculi: & cum rasorio incide illā: & sic uade incidendo: & sepando usq; ad lachrimalem a qua oritur: & incide eam ex toto. Hoc facto habeas bombicem madefactum in albuīne oui: & pone supra oculū clausum omni die bis: usq; ad. x. dies. Cōplecto numero istorum dierum lauet eius faciem: & oculum: cum aqua calida: & lauato oculo ponat in oculum de pul

uere habetis mane:& sero:quousq; oculus clarificatus sit sicut infirmus desiderat. Et iterim abstineat infirmus a contrariis:& sũmopere tibi caue ne aliam medicinam ponas in oculum:nisi secundum q; ego docui te eo q;.medicine probate non debent relinqui pro nõ probatis;sed multi errant in hoc.

De pruritu & ardore palpebrarum.

d Iximus uobis q; aliquotiens abundat in cerebro sanguis melancolicus: qui incipit habere cursum ad oculos:propter nimiã eius abundantiã & inducit exsiccationẽ ĩ palpebris:que exsiccatio multotiẽs reddit inpruritum & ardorem oculorum seu palpebrarum:eo q; infirmus non recepit purgationem: a principio sue infirmitatis nec abstinuit a contrariis. Vnde dico q; post quã docuimus uos infirmitatem istã p causas:signa:& accidentia q; si infirmus est iuuenis faciatis minui sanguinẽ de uena que est ĩ medio frontis:postea curetis ipsum cum illo colirio q; sic fit.

Recipe.xl.pãpanos spini tenerrimos: & pista eos in modum salse: postea misce cũ eis duas libr. boni uini & facias totum bulire in una pignata noua: donec redeat ad medietatem:postea deponatur ab igne:& coletur:& de illo colirio ponatur in oculum omni die bis & sic sanabitur infirmus perfecte:nam multos cum eo sanauimus.Et plures ex istis infirmitatibus inuenimus

in roma: quam in aliis partibus. Valet ēt mirabiliter
hoc colirium ad oēm pruritum & super calefationem ī
palpebris: & uocamus eū colirium de spinis: eo q̄ fit
de papanis spini.

De quarta infirmitate que a Tuscanis uocatur hu
mor benedictus: & ab ultramontanis uocatur maledi
cta.

a Dhuc nascitur alia infirmitas diuersa: & uaria
que est: q̄ nascitur unus humor extra oculū
inter supercilium: & palpebras: & tumefacit palpebrā:
& totus oculus ciricum circa cum facie tota: sed nō of
fenditur oculus: quam infirmitatem Tusci uocant hu
morem benedictum: Romani uocant eam nascionē: Ci
ciliani: & Greci: papolam: Fracigene uero & Vltramō
tani: nocant eam maledictam: & isti uerum dicūt: eo q̄
nascitur cum dolore: & tumore maximo. Et hec sunt
signa: que docent eā nos cognoscere: eo q̄ palpebre fi
unt dure multum & rubee: & tumefacte & tenēt ocu
lum clausum taliter q̄ aperiri non potest: & hec est cu
ra eius. Recipe medulā grani frumenti que est ami
dum: & uitella ouorum: & pinguedinem equalibus p̄
tibus croci. ℨ .i. ista in simil pistentur et molificentur:
cum lacte mulieris: donec deueniat ad modum unguē
ti non nimis liquidi de quo ponatur supra infirmitatem
istā que dicitur maledicta: sed ponatis postea īter unā

torcio . vo
cat a baliqui
dicit nasci qn
mulier pregnans
pettit aliquid
ab aliquo tante
qui no concedit
In maledictio
Et pena peccati
dicunt hunc nas
ci tumore in
palpebris. —

palpebram et aliam peciam lineam:ad hoc ut retineat unguentum ne tangat substantiam oculi & operatur istud unguentum tria. Primo aggregat huores omes nimium:secudo maturat eos. tertio atrahit seu resoluit: & dolorem mittigat:& et cum isto emplastro sana uimus homines infinitos.& plus generatur ista infir mitas in iuuenibus quam in senibus.& inueimus plu res ex eis in Tuscia qua in aliis partibus. Adhuc uolo uobis dicere aliam medicinam ad hanc infirmita tem. Recipe radices lilii:& cohopias bene eas sub ci nere ualde calido:& dimitte donec sint bene cocte: po stea recipe poma acerba:& coque ea similiter i igne.& postea munda ea a cortice suo & pista ea simul cum dictis radicibus in mortario:& sint poma equalis quan titatis cum dictis radicibus:& cum albuie oui incorpo rentur in modum unguenti: seu emplastri: non nimis liquidi.& similiter pone ex eo supra dictam infirmita tem:donec infirmus sit perfecte sanatus ut possit ocu lum aperire: et claudere .Supra cicatricem que reman et post detumafationem ponatur de ungueto isto mul tum subtili quod fit Ex aloe epatico:pinguedine galine oleo amigdalaru amararu et cera alba:an.ʒ.i.et fiat ex e is unguentum quod subtiliabit:et consolidabit cicatri cem taliter q nunquam apparebit q fuerit ibi macula et sanabitur infirmus sine dolore. Et semper habeatis

uobiscũ de unguento alabastro quando curatis aliquẽ ex istis infirmitatibus: sit catbarate: seu emigranee: seu infirmitates alie quecũque sit: & ungatis semel uideli. de sero omĩ die timpora: frontem: et supercilia: eo q multum confert: & coadiuuat medicinam omnem: nam dolorem mittigat: humores descendere facit ad locum doloris: & facit infirmum die ac nocte quiescere: ac si nullam haberet infirmitatem.

De inuesatione palpebrarum.

m Vlti enim pacientes infirmitatem supradictã uenerunt ad nos cum palpebris inuersatis: a quibus interrogauimus: ut eos sanare possemus: quali ter hoc eis contingerit: quia nobis responderunt q ha buerunt apostema quod uocatur Benedicta: nec fue runt bene curati: & petebant ab eis illi medici multam pecuniam ad consolidandum illã inuersationem. Ego uero facto primo pacto cum eis: accipiebam unum ra sorium: & separabam cum eo palpebram ab illa inuer satione ita subtiliter et bene: q palpebra redibat sursũ et ad suum pristinum statum. Incisione facta ponebam super oculum albumen oui usq ad sequentem diem: et ligabam bene cum fassia: & ab illo die antea mutabam eos in plumaceolo usq ad quindecim dies & transactis istis quindecĩ diebus mutabam & diuersificabam mo dum cure in hunc modum. Nam faciebam unguentum

ex pinguedine galine. & cera alba: & ungebam ex eo palpebras sicut faciebam ex albuīe oui: postea ponebā sup palpebras illud plumaciolum predictum quousq; palpebra erat cōsolidata: & remanebat postea in bono statu palpebra: sed ponebam ter in septimana aliqd de spongia ad modum cuiusdam plumacioli ad hoc ut cō sumeretur superfluitas illa que est causa generationis huius infirmitatis. Spōgia enim marina operatur tria: Primo enim cōsumit carnositatem que facit accidere ī firmitatem hanc: Secundo atrahit & uiuificat spiritum & sanguinem: Tertio consolidat uulnus taliter q nun quā apparet q fuerit ibi macula. Curauimus enī habē tes palpebras inuersatas quocunq; modo uenissent cau se & accidentia huius inuersationis: uel propter nimi am carnositatem: uel propter pruritum palpebrarum: q generatur propter sanguinis abundantiam que stat p spatium unius anni q non curatur: tunc enī inuersan tur palpebre ut audiuistis in primo tractatu oculorum Et nota q istos tales non debetis īscīdere in āgulo ex teriori oclī. sed debetis īscīdere in angulo interiori totā illam carnositatem supfluam cum rasorio in tantum ut non inscīdatis palpebras in quibus stant pilli. Hoc fa cto hēatis plumaciolos & faciatis sicut ego docui uos in aliis curis inuersationum palpebrarum in angulo ex teriori: & mutetis eos omī die bis: cum predictis plu

maciolis uidelicet sero:& mane:& libere sanabitur per dei gratiam. Audiuistis causas:signa: accidētia:et curas:uniuscuiusq̄ infirmitatis:& inuersationis palpebrarum:secundum experimentum & magisterium nostrum:& artem nostram probatam oculorum. Curetis ergo īfirmitates istas pro ut ego uos docui:& pro certo plures reperi ex istis infirmitatibus in Tuscia:& ī Bononia:quā in aliqua alia parte.

De moro seu fungo.

a D hunc dico uobis q̄ ex humore melāncolico generatur alia infirmitas inter nasum:& oculum que est quasi carnositas.& ī multis locis uocatur hec infirmitas morū:& multi uocant eam cisum:& alii uocant eam fungum. Quando enim talem uidebitis īfirmitatem:curetis eam secundum hunc modum. Accipiatis primo rasoriū:& cū eo hanc infirmitatē radicitus incidatis cum omnibus suis radicibus:postea habeatis ferrum ignitū & cauterizetis locum ubi erat īfirmitas:ita suauiter & discrete tamē q̄ nō offendatis oculum:postea habeatis stuppas balneatas in albumine oui supra oculum omī die bis: donec infirmitas desiccetur:& consolidetur usq̄ ad complementum. Scripsimus uobis causas signa:accidentia:& curas:huius infirmitatis:que uocatur morū:seu fungus:ad hoc ut quādo eā uidebitis possitis eā curare cum huiusmodi mō

curationis cum quo curauimus homines infinitos. Ad
huc uolo uos docere cognoscere infirmitatem hanc per
infrascripta signa & dico ꝙ infirmitas ista appet ĩ mo
dum pulmoĩs in substãtia eius:& est granulosa:& sẽ
per emittit putredinem aliquam.& capit totã palpebrã
superiorem & inferiorem & quando uis eam capere cũ
uncino uel rasorio in illa pte unde nascitur ĩter nasum
& lachrimalẽ:non substinet uncinum:seu rasorium pp
teneritatẽ substantie sue:eo ꝙ ipsum est tenerum pro
pter suã gummositatẽ & est granulosum propter suã
frigiditatem:quoniam ipsum semper nascitur ex humo
ribus frigidis:& corruptis. Compleuimus uobis
tractatum .iiii.humorum.s.Sãguĩs:Colere:Flegmatis
& Melancolie.Et ostendimus uobis modum genera
tionis diuersarum infirmitatum:quia ex istis huõribus
in oculis generantur. Docuimus ẽt uos causas:signa
accidẽtia.& curas:secundum nostram experientiam &
artẽ nostram probatam oculorum:compositã a nobis
Beneuenuto grasso:nunc uobis uolumus dicere & tra
ctare de percussionibus oculorum qualitercunq pcutia
tur oculus.

De percussionibus oculorum qualitercũq eueĩunt.

p Ost quam compleui uobis tractatum de infir
mitatibus que ĩ oculis generantur a causa interiori ui.
ex abundantia:seu uitio alicuius.quatuor humorum.

26

Nunc intendimus uobis tractare de īfirmitatibus que eueniunt ī oculis a causa exteriori a percussione & rebus cadentibus ab extra & similibus. Et primo dico quādo aliquis pcutitur īn oculo:cum baculo uel cū lapide:aut cum pugillo:uel cum cāna sicut aliquādo faciunt pueri ludentes p uiam:uel cum aliqua re: extrīseca occurrente:ꝙ subito ab ipō pricipio debeatis succurrere eis cum albuīe oui:ponendo illud supra oculū:quātum expediet antequam humores oculorum dissoluantur uideli. Vitreus cristalinus:& Albugineus:quoniā propter magnum dolorem posset ocul s aperiri: & humores eius destrui:& summopere tibi caue ne in oculum aliam medicinā apponas nisi solū modo albumen oui sic preparatum. Primo bene cōquascetur albumē oui:cum stillo ligneo lato in modum spatule quousqꝫ fiat sicut spuma:postea habeas bombicem madefactū in dicto albumine: & pone ipsum supra oculum clausum:& fiat quater in die:& bis in nocte:usqꝫ ad.xv:dies:& si casus esset ꝙ tuīca oculi destructa foret: seu lacerata:ponatis in oculum de quadam medicīa que dicitur Virtus data uobis a deo reperta:seu inuenta: & fit illa medicina ex Germonibus ouorum: secundum ꝙ narrabo uobis inferius propter rationem quam uobis ostendam:cū qua ponatis in oculum clausum tantū bombicem madefactum in albumine oui: usqꝫ ad ter

.minū.

minum supradictũ: sed memores semper estote inun gere sepe supercilia:frontem:& timpora:ex nostro un guento alabastri:eo ꝙ ipsum confortat cerebrum:& uiuificat spiritum:& dolorem mirabiliter tollit. Et no ta ꝙ si isti non curantur a principio quando uulneran tur cum huiusmodi modo curationis:antequam incipi at oculus tumefieri:seu putrefieri: nunquã possunt po stea perfecte curari. Vnde uolo uobis narrare uirtu tem:& potentiam diuinam que est in albuĩe oui:& spe tialiter ad istas percussiones oculi. Nam illud albumẽ tria operatur in oculis percussis. Primo enim dolorẽ mitigat:secundo constringit humores oculorum:& e os purificat:tertio non pmittit aliquã superfluitatem aliorum humorum:nec spiritum uisibilem uenire ad o culos bene merito: & condigne uocatum fuit albu men oui ab antiquis:eo ꝙ quando ipsum ponitur in o culis mittigat dolorem percussionis propter suauitatẽ sue dulcedinis:quoniam ipsum suaue dicitur quãdo do lorem sanat:& dicitur ab antiquis uulgariter Chiara eo ꝙ oculũ clarificat.& confortat.

De uirtutibus Medicĩe que dicitur dei uirtus.

a V diuistis uirtutẽ:& potentiam albuminis ouĩ

Nũc uolo uobis dicere de uirtute cuiusdam alterius medicĩe que dicitur dei uirtus data nobis a deo & quid ipsa operatur quãdo tunica oculorum ẽ dirrũ

IV

27

pta quacu[illegible]q̄ de causa tunica disrumpatur: & dico q̄ quandocunq̄ uidebitis infirmos in quorum oculis tu nica sit disrupta: q̄ eis succurratis antequā euacuetur cum huiusmodi medicīa. Recipe oua recentia. que nata sint ex gallinis albis: & extrahatis eis maculas gallorum que sunt usq̄ ad numerū. xii: postea habeatis unum mortariū de metallo bene lauatum: & ponatis in dicto mortario istas maculas ouorum que uocantur germones: & ducatis eas bene in mortario donec effici ātur sicut unguentum: postea recondatis ipsum in uno uase uitreo uel uitreato. & paulatī oculis imponatis ō ni die bis: donec tunica saluatrix sit pfecte consolidata Et nota q̄ sicut unguenta consolidatiua consolidant & purificant plagas: ita ista medicīa cōsolidat & purifi cat tuīcas oculorum ab illa macula & repercussione. et ideo uocatur illa medicina Dei uirtus data nobis a deo: eo q̄ ipsam reperi pp eius uirtutem: & cum ipsa mul tos homines sanauimus ab istis percussionibus: inter quos repimus ī loco qui dicitur messana puerū: quendā q̄ in oculo fuerat uulneratus taliter q̄ oculus eius fu erat incisus p medium propter quod humor uitreatus & ēt omnes alii humores optime uidebantur: tandē pa ter eius duxit eum ad me: & ego incepi ipsum curare prout uos docui in presenti capitulo: nā in eius oculū imponebam de uirtute data nobis a deo. Postea uero

Galaduras.

oculo clauso ponebam supra eum bombicem madefa ctum in albuīe oui: & hoc feci usq̄ ad .xv. dies ponen do omī die bis de dei uirtute:& ter de albuīe oui ī di e: & semel in nocte.& p istum modum recupauit pu er oculum:nunquam tamen uidit:eo q̄ oculus erat to tus catharatus secundum q̄ habuistis in tractatu ca tharatarum curabilium prime spetiei que eueīt extra o culum propter percussionem:pp quod sciatis q̄ quocū q̄ modo oculi percutiantur ipsi catharatātur:sed post quam oculi curati fuerint ab illis percussionibus cum nostro modo curationis ipsi remanebunt clari:sed īfir mus nunquam uidebit. Non tamen timeatis si isti re maneāt absq̄ uisu: sed dimittatis eos stare usq̄ ad qua tuor menses. Et termino cōpleto curetis eos cum acu secundum q̄ uos docui ī curis catharatarum:eo q̄ nos fecimus hoc in puero supradicto:& ī multis aliis:unde faciatis secundum q̄ ego dixi uobis & nō pro ut faci unt stulti medici ignorantes artem nostram & modū curationis qui cum habent unum percussum in oculo ac cipiunt ceram:& ciminum pulueriz atum:& ea incorpo rant adinuicē ī modum emplastri: & in oculo superpo nunt & si audire uelitis quot mala isti incurrūt. Dico q̄ si tunica est dirrupta illud emplastrum extrahit totam substantiam oclī:& omnes humores oclī cōsūit:qa cera atrahit:& cōsūit:& ciminū dissoluit: & huētat: propter

Vide cōtra ceram Et ciminum.

suam caliditatem:& ex hoc ecce tria contraria:eo ꝙ a
trahendo:cõsumẽdo:& dissoluẽdo destruitur tota sub
stantia oculi:taliter ꝙ oculus remanet ualde turpis:si
uero contingit ꝙ tunica nõ sit rupta illud emplastrũ
atrahit ipsũ & humores ex quo dolores maximi ĩ oclis
generantur:qui postea sunt causa ꝙ oclũs dissoluitur:
& consumitur cum tota sua substantia. Et multos ho
mines uidimus q̃ fuerant pcussi in oclis & pdiderant
totam substantiam oculorum:a q̃bũs interrogauimus
qualiter uisum perdiderant & ipsi dixerũt ꝙ fuerant
pcussi in oculis:& ꝙ p percussionem remanserant cũ
aliquali uisu: sed postea curati fuerãt cum cera:& cimi
no:& ab illa hora inantea uisum pdiderãt totaliter pro
pter illam medicinam:eo quod paulatĩ continue lachri
mando egreditur tota substãtia oculi cũ amarissimo do
lore:propter quod uolumus uos docere quod qualiter
cunq̃ oculus percutiatur ĩtus uel extra:semper curetis
eum cum albuĩe oui:secundum quod uobis diximus
eo quod omẽ simile conseruatur a suo simili: quoniã
ex quo oculus est frigide complexionis & indiget ut
curetur cum frigidis medicis ad:hoc ut humores oculi
non dissoluantur propter pcussionem quam substinuit
oculus .fuerunt ẽt quidã alii qui perdiderunt propter
emplastra ab absinthio:& thure:cum aliis calidis medi
cis dissolutis. Audiuistis cõtrarios modos curarum

quos stulti medici faciunt ĩ oculis percussis. Docuimus uos curam exptissimam:& uirtuosissimam secũdum nostrum magisterium artis nostre probate oclõrum. tractauimus ẽt uobis de illis infirmitatibus que propter pcussionem oclis superueniunt. Nunc uolo uobis dicere modos curandi percussiones que eueĩunt circa oculos uideli.in supciliis:in timporibus:que etiã in osse contingunt a parte lachrimalis extra & ĩtus palpebram inferiorem.& primo dicam uobis de prima p. cussione que in superciliis superuenit.

De amissiõe uisus pp opillationem nerui obtici.

q V ando contingit ꝙ homo uulneretur in oculo seu percutiatur & taliter ꝙ palpebra superior:& ĩferior sit percusse seu uulnerate:quanuis oculus non sit percussus nec uulneratus:sed appeat clarus ualde:tantum propter percussionẽ istam oculus uisum p dit:tunc dico ꝙ hoc est propter opillationem que fit in neruo obtico:propter quod spiritus uisibilis nõ potest ad oculũ transire. Contingit ẽt similiter ex percussione que fit in timpore ꝙ humores ocli conturbantur taliter:ꝙ ĩfirmus non potest clare uidere:& si hoc cõtĩgit in inferiori palpebra: dico similiter ꝙ infirmus non uidet:quãuis oclũs appeat clarus. Vnde dico uobis quod omẽs illi q in loco isto uulnerantur uideli.circa oculũ secundum quod dixi uobis pro maiori parte non uidẽt

Qua propter quando uultis certificari i aliquo isto rum utrum uideat necnon dico q inspiciatis i oculum & si pupilla appareat dilatata:& maior quā alia:dico q isti nō uidēt:& si dicunt q uideāt aspiciatis si pu pilla ampliatur & constringitur:tunc enim si constrin gitur & ampliatur:est credendum q uident:eo q spi ritus uisibilis ueniēdo per neruum concauum in exitu suo facit pupillam constringi:& dilatari. Si enim con tingat in quolibet oculo sano quanuis oculus appareat sanus & clarus secundum q est alius:tunc dico quod nullam curam illi oculo faciatis;eo quod neruus cōca uus est ita opilatus quod spiritus uisibilis non potest ad oculum puenire. Vnde hic uolo uobis dicere quot modis nerui obtici opilantur. Primo enī dico quod opi lantur propter nimium ieiunium:& uigilias. Secundo propter nimiam angustiam:& plantum lachrimarū & pp multam umbrationem capitis opilantur:& alii pp laborem corporis:& propter coitum:& aliqbus cōtin git hoc propter nimium legere:& scribere:opilātur ēt pp nimiam melancoliam:& plus opilantur isti nerui ī istis q percutiūtur quā ī aliqbus aliis. Docuimus uos signa pcussionis que extra oculum contigūt uide licet in palpebris. Diximus ēt uobis causas propter quas nerui obtici opilantur: pp quā opilationem spiri tus uisibilis nō potest ad oculum transire.

De fistula ilachrimali secundum aliquos:& secundum nos de lachrimis corruptis.

i N isto capitulo est intentio mea tractare de quadam alia infirmitate que propter percussiones aliquando generatur in oculis. Dico ergo ꝙ aliquido multi homines uulnerantur seu pcutiuntur i fronte inter duo supcilia uideli: in radice nasi: propter quod aggregatur aliquido aliquis huōr corruptus ex eis per oculum de pte lachrimalis iuxta nasum in modum lachrimarum:& uocatur a medicis humor ille Fistula lachrimalis: & uidetur illud quod egreditur inde quasi aqua putrida admista cū lachrimis:cuius cursus continuus est exiens p oclōs de lachrimali maiori:pp quod oclī semper apparent lachrimosi. Vnde quido uideris tales oculos lachrimosos & uultis certificari si est solū humor corruptus uel fistula:aut si sit solum lachrima clara: ponatis digitum uestrum indicē inter nasum & lachrimalem:a parte palpebrarum inferiorū: postea aspiciatis in oculum: & uidebitis in angulo lachrimali putredinē exire iuxta nasū. Vnde multi medici stulti ignorantes primum locū a quo egreditur illa putredo:& credentes ꝙ egrediatur de medio lachrimalis prope nasū inter unam palpebram & aliam:faciunt hāc peximi curam: & hanc ualde contrariam. Ipsi enim accipiunt ferrum ignitum & pforant nasum per medium

30

lachrimalis inter palpebram superiorem: & inferiorem: & destruunt locum illum credētes eum desiccare cum illo cauterio. & multis eorum accidit q propter istum cauterium perdunt uisum: eo q nerui obtici habent uiā iuxta nasum: & desiccatur sentientes calidicatem ignis quā īducit cauterium. Ostendimus uobis causas signa & accidentia fistularum oculorum. Et diximus ēt uobis errores quos incurrunt stulti medici ignorantes artē nostram & causam egritudinis: nunc uolo uos docere curam eius.

De cura eius.

d I co q primo debetis curare stomacum cum nostris pillulis hierosolimis. Facta purgatione incidatis cum pūcta rasorii inter palpebram inferiorē & nasum: secundum q īueītis designatum ita discrete tamen ut non tangatis palpebram: nec substātiam oculi: sed faciatis incisionem iuxta nasum secundū eius longitudinē: & fit incisio parua. & non īcidatis nisi solummodo cutē. Isto facto ponatis ī uulnere unum granū ciceris: postea supponatis unum plumaciolum de panno lineo: & ligetis bene cum fascia: ita q granum ciceris non cadat usq ad diem aliam: & ab illa die īatea ponatis in illo foramine de nostro puluere corrosiuo: & mortificatiuo: secundū q uobis ostendemus in fine nostri libri: ad omēs fistulas ī quacunq pte corporis sit:

& quãdo puluerẽ imposueritis faciatis eum claudere oculum:& postea ponatis circa oculum eius clausum bombicem balneatum in albuĩe oui:ad hoc ut puluis nullo modo possit ĩtrare oculum:& postea cum fascia de pãno lineo ligetis usq͵ ad aliam diẽ:& ab illa die in antea semp de super ponatis asungiã porcinã donec ĩ sta caro mortificata tota cadat cũ illo puluere: & rema neat uulnus apertum:& tunc uidebitis locum unde illa fistula: & illa putredo habet originem:& tunc desicca bitur illa putredo que habebat cursum per lachrimalẽ oculi. Postea recipiatis spongiã marinam ĩ modum grani ciceris:& ponatis ĩ foramĩe facto:& de puluere predicto superponatis donec locus ille sit bene purga tus:& desiccatus:eo q͵ spongia marĩa duo facit:quoni am ipsa aperit:& consumit atrahendo:aperit q̃a conti nue augmentatur dum est ĩ uulnere. Post quam uero locus desiccatus fuerit spongia remoueatur:& curetur de cetero uulnus cum filis lineis:& sic consolidabitur uulnus absq͵ alio unguento: & sanabitur ĩfirmus sine aliquo periculo:ac si nunquã infirmitatem habuisset. Sed mementote omĩ sero quando lectũ intrabit sibi da re de nostro ellectuario mirabili:& ẽt oĩ mane:ad quan titatẽ unius castanee. Docuimus uos probatã cu ram ad lachrimas corruptas oculorum:secundum nos: que secundum alios fistule uocantur.

31

De lachrimis & unde procedunt.

i N isto capitulo uolo uobis tractare de lachrimis naturalibus:& ēt de corruptis:& unde ipē ortum:& exitum suum habent:dico ergo ꝙ multi credunt ꝙ lachrime egrediatur de ocłis:& isti decipiuntur in hoc. Alii enim credūt ꝙ ueñant a cerebro & exeant p oculos:& isti ēt decipiuntur:sed non sicut primi:eo ꝙ ipse descendunt a cerebro.sed non intrant p oculos. Alii uero credūt ꝙ p medium lachrimalis maioris & isti ēt decipiuntur. Alii ꝙ p medium oculi supra palpebram:& pupillam:& omēs breuiter falluntur in cognitione ueritatis. Sed nos Beneuenutus de Iherusalem cui christus a quo cuncta procedunt dedit ueram experientiam:& cognitionē oīm infirmitatū que ī oculis eueniunt:& de substantiis & cōplexionibus humorum:declarando uniquiq; earum:inqbus spiritus uisibilis plus operatur. Diximus ꝙ lachrime exeunt p punctam palpebrarum que est iuxta nasum:que puncta dicitur lachrimalis:et exeunt ita asupiori pte:sicut ab inferiori palpebrarum:et sunt ibi duo foramīa:uideli unum in qualibet palpebra de qbus exeunt lachrime:et si uultis de hoc esse certi:et dimittere errorem ātiquorū inuersetis palpebram:et inspiciatis in lachrimali maiori secundum ꝙ dixi uobis in extremitate pūcte palpebre ubi finiuntur pilli et ibi inuenietis unum foramen:de

quo exeūt lachrime:et similiter est ad foramen ī pal pebra supiori: de quo exeunt et cursū habent ille lachri me putride:de quibus diximus in precedenti capitulo.

De differentia que est inter lachrimas supiores et inferiores.

d Ocuimus uos unde lachrime oculorum cursū habent secundum nostrum magisterium:& ar tem nostram probatam oculorū. Nunc uolo uos do cere que est differentia inter lachrimas superiores:& ī feriores:& dico q̄ lachrime que exeunt p palpebram ī feriorem procedunt a corde: quando aliquis habet ma gnum dolorem & non durat: eo q̄ mitigato dolore cessant lachrime. Ille uero que exeunt de palpebra su periori procedunt a cerebro pp aliquā corruptionē uel propter abundantiam humorum:nec cessat cursus ista rum nisi materia purgetur:& adiuuet cum ellectuariis & cauteriis secundum artem nostram. Audiuistis unde lachrime procedunt: & earum cursum habent et exitum:& que differentia sit īter eas. Adhuc uolo uos docere de aliis diuersis pcussionibus que in oclīs con tingunt citrinis.

De iis in quorum oclīs intrāt squame lapidis: seu ferri.

q Vibusdam hominibus aliquando contingit:& specialiter illis qui rumpunt lapides cum picōī

32

bus & ēt molēdinariis: & fabris: & maxīe q̄ limāt fer
rū: & squamas lapidū: & ferri: ad eorum oclōs cōferri
ictu couenīunt: & fortiter īcarnātur circa oculū īducē
tes ibi magnū dolorē pp quod oclī semp lachrimātur
unde infirmus propter sensum illius squame ferri seu
lapidis non potest oculos aperire ex q̄bus multos īueī
etis habentes istam squamā incarnatā supra pupillā: ali
quos iuxta eam: alios uero habentes eam inter albedi
nem & nigredinem oculi. Docuimus uos causas:
signa: & accidentia huius egritudinis: nunc uero uolo
uos docere de cura eorum: & est q̄ faciatis infirmum
sedere supinum ante uos: & locetis caput eius inter ge
nua uestra: & faciatis eum claudere oculum sanum: &
aperire infirmū in quo est squama illa: & postea cum a
cu de argento sepetis illam squamā albam oculi: seu a
tunica: ita suauiter tamen ut non tangatis tunicam ocu
li cum puncta acus: sed ducatis acum supra tunicā: qua
si radendo ut faciunt barberii cum rasoreo: & sic faciē
do separabitis eam de supra dictam tunicam: & si fo
ramen ī quo erat squama ferri seu lapidis: sursū foret
magnū ponatis supra de deiuirtute: postea ponatis bō
bicem supra oculum bis in die: & semel in nocte: & sic
liberabitur infirmus in tribus diebus: & hoc plus con
tingit molendinariis: & fabris: quā aliis hominibus: &
si non curatur secundū q̄ ego dixi uobis illa squama

lapidis seu ferri stat magno tempore supra tunicam:et tota tunica dealbatur:& perdit infirmus uisum illius oculi.

De modo extrahendi restas spicarum que oculis ingrediuntur.

a Dhuc uolo uos docere similē curā de restis spicarum frumenti que oculis ingrediuntur:& dico ꝙ semel quum essem In Tuscia in ciuitate Lucana :homines illius terre duxerunt ad me quendam habentem unam restam grani in oculo:que oculum eius ītrauerat dum ipse meteret blada:& erat ista resta p trāsuersum oculi inter unam tunicam & aliam:ita ꝙ capita reste nō apparebant supra tunicā:sed appebāt ac si foret dignatio subūgula īter ūgulā & carnem. & ego uidēs hoc: incisi parum supra dictam tunicam oculi in loco per quem intrauerat:ita suauiter tamē ꝙ non lederē tunīcam:postea habui duas acus insimul ligatas cum fillo ī modum tenalie cuiusdam:& posui unam puncti istarum acuum sub resta:& aliā de super:postea ualde strīxi ambas acus in modum tenalie torquendo:& strigēdo cum digitis donec extraxi dictā restā de oclō eius. Postea uero habui de dei uirtute:et posui in oculo eius ut superius uobis dixi:bis in die:et semel in nocte:donec tunica pfecte consolidata fuit:et remāsit oclūs securus: et clarus. Et multos ex istis per istum modum

curauimus;et plures inuenimus ex eis in Cicilia: quam in aliquibus aliis partibus: a qbus multas pecuias lucrati sumus. Vnde et uos sic faciatis;sed semp habeatis misericordiam pauperū:ad hoc ut deus det uobis gratiam bene operandi.

De morsis in oclō ab animali uenenoso.

i N ter alias curas huius nostri libri uolo uos docere gloriosissimam:& sanctissimam curā:inter alias probatā a nobis:s.quādo sunt morsi ab aliquo animali uenenoso:sicut est morsus uesparum:uel apiū & istis similiū:uel propter corruptionē aeris:pp quod oculi cum tota eius facie tumefiunt:taliter q infirmus nō potest oclōs apire:& multis eorum supueīt dolor fortissimus q nullo mō quiescere possūt. Vnde quādo aliquos uidebitis ex istis:succurratis eis cū ista sāctissia herba quā arabes uocant tutellā:& ciciliani uocant eam cardellam:& greci:& illi de calabria:uocant eam zucham:& illi de apullia uocant eā cardum benedictū & romani:& illi de abrutio:& marchiani:crispignam:illi uero de tuscia:& lombardia:curebedā ad quā cognoscendam. hec sunt signa. quoniam ipsa habet folia minuta: & habet etiā folia lata: & dico q ambe sūt unius complexionis:& unius saporis:& unius uirtutis:et faciunt florem citrinum. Accipiatis ergo ex ista herba ad quantitatem unius manipuli:& pistetis eam bene in

mortario:& recipiatis albumen oui:pro medietate eius & misceatis ea in simul ad modum emplastri:& ponatis circa oculum infirmum cum stuppis:uel bombice: oculo tamen clauso:& ligetur cum fassia:et sic dimittatis stare quousque uidebitur uobis: donec dessicetur supra oculū:postea habeatis de residuo dicti emplastri & iterum ponatis usq̧ quo oclūs detumescat. Vultis audire quot & quāta bona facit dictum emplastrū gloriosum ī oculo tumefacto:primo detumefacit oculum: expellit dolorem: releuat sanguinem: & si aliqua supfluitas esset in oculo quā diximus cessabit: & uenenum destruit: & cum illo ēplastro īnumerabiles curauimus. Et dicimus similiter quādo oculi subito rubescunt:& magnū patiuntur roborē:& uidetur pacienti habere oculum plenum araneis tellis: quod liberabitur ī instanti cum dicto emplastro: nam gratiosum est & multas habet uirtutes. Iam expleuimus uobis tractatum de percussionibus:& scripsimus diuersa accidentia earum:et docuimus signa:et curas secundum artem nostram:et modo docebimus diuersos:et uarios pulueres:pro pānetis:et maculis oculorum:et ea ex q̄bus scietis componere unam spetiem cum alia:secundū q̧ nos probauimus:et composuimus unāquāq̧ ut oportet in oculis secundum desiderium nostrum:et pacientis. Et primo dicemus de pulueribus qui fiunt de lapidibus

34

pretiosis.

Dicemus in nomine christi.

Recipe lapidum margaritarum:& i mortario ereo teratur:donec in subtilissimu puluere reducatur:& de illo predicto puluere mittatis in oculis: & hoc plus ualet illis qui habent subtilissimum panum supra pupillā quasi nebulam sparsam ī aere claro. Item ad predictam nebulam Recipe Cristalum: & fiat inde puluis iterum ut prius. Itē recipe lapidem qui dicitur Iaspis:& fiat puluis ut prius:corrodit panum predictum sāguinem expellit:si oculus sit rubicundus:aut sāguinolētus. Item ad idem Coralus rubeus in subtillissimū puluerē reductus corrodit nebulam:sanguinem expellit:si sit sanguinolentus:& amplificat oculū. Itē recipe Safirū & fac ex eo puluerem subtilissimū:q̄a nebulam corrrodit:apit uitreum:& pupillā constringit:et clarificat totū oculum:& si uelitis audire suā uirtutē: post quā intrat oculum abinde iātea oclūs nō potest deteriorari. Item recipe quandam lapidem amadinam:& fiat inde puluis: & ponatur ī oclō pro nebula: Itē recipe Iacintum: saphirū:talhc:& fiat inde puluis: & ponatur in oculo:corrodit pānum:clarificat oculū et spiritum uiuificat. Itē recipe betallū:& fiat inde puluis: & ponatur in oculo: corrodit pānum: et confortat huōres oculorum;s.uitreum: et cristalinum: et albugī

neum Docuimus uos pulueres pretiosissimos ad
panum oculorum qui apparet in oculo:s.nebula spsa
in aere claro:& fiunt de lapidibus pretiosis ut cum me
dicabimini nobiles homines cum talibus debeatis curare
& dare laudem deo qui uiuificauit suas uirtutes ī cura
artis nostre probatissime oculorum:recordemini tamen
q in omni tali puluere debetis mittere puluerē de zu
charo ātedicto:ut puluis temperetur pp suā uiolentiam
quia omnes lapides pretiosissimi in puluere sunt uiolēti
quare debetis imponere in unam partem pulueris de la
pidibus duas de zucharo predicto. Et facto puluere
reseruetur in piside aurea:uel argentea:& mane:& se
ro:cum uadit dormitum medicabere. Et hec experimē
ta sunt probata a nobis.& īnumerabiles sic curauimus
usq nunc. Docuimus uos pulueres lapi
dum:deinceps sequitur de puluerib9 gūmarum.

m Odo docebimus alios pulueres pro eadem ī
firmitate ut medicemī infirmos uestros: & si
non potestis cum uno medicemī cum alio. Et adhuc di
cemus ad predictā nebulā Recipe gūi oliuarū:& fiat ī
de puluis: & similiter ponatur in oculo sup illo pani
culo qui appet quasi nebula spsa ī aere claro:corrodit
eū nebulam:& panum:& clarificat oculum. Ad idem
Recipe gūi feniculi & fiat puluis: corrodit panum:&
clarificat oculum.& uiuificat spiritum uisibilem sicut

consueuerat: & reddit ipsum ad pristinum statum: & peruenit ad sanitatem. Vnde audiuistis contra pānū & nebulam: & contra palpebrarum rubedinem: & grauedinem: opamini cum christo: qui est salus & benedictio nostra.

FINIS.

Collige Ius .xii. herbarum. s. feniculi: rute: berbene: betonice: agrimonie: benedicte: gelamandrie: pimpinelle: fragole: eufragie: & saluie: & permisce terēdo equaliter & infunde in urina pueri uirginis adiungendo paulatī & mitte in mortario cum granis piperis. & adde mellis atticici: alias cocti duo coclearia: & diu tere: & misce cum urina pueri uirginis: et tempera ut possis ungere. Quod serua in piside noua: et si exsiccabitur: adde de urina. Hoc enī unguentum mirabiliter opatur ad omnia uitia oculorum: et precipue ad albuginem: et omnem ueterem eorum passionem: et lumen restituit: si experto credendum est.

SEVER. FERRAR. F F .IIII.

2

Konserwację papieru i nową oprawę wykonano w Oddziele Konserwacji Biblioteki Jagiellońskiej.

Kraków, marzec 1980